

Anja Victorine Hartmann har meget grundigt og systematisk gennemgået hele den bevarede diplomatiske korrespondance i arkiverne i Paris, Wien og Vatikanet, og bogen er en særdeles omhyggelig gennemgang med et fyldigt, ofte ordret referat af disse kilder, mens der ikke er megen analyse af brevene og slet ingen langsigtede perspektiver.

Christian 4.s rolle som mægler i disse komplicerede forhandlinger har man haft godt kendskab til lige siden Fridericias dage,⁴ og der har været en helt klar tendens til opfatte kongen som en lidt naragtig person, der forsøgte at spise kirsebær med de store. Dette blev til sidst katastrofalt for landet, da svenskerne ikke længere ville finde sig i kongens dobbeltspil og sendte general Torstensson op for at ordne sagen, hvilket endte med freden i Brömsebro 1645.

Det er interessant at bemærke, at Anja Victorine Hartmann, der ikke er hæmmet af et traditionelt dansk syn på Christian 4.,⁵ opfatter kongens mæglingsforsøg som dygtige og velmente forsøg på at bringe parterne til forhandlingsbordet. Dette gælder især den afgørende fase i 1640-41, hvor det faktisk var et brev fra Christian 4., der blev grundlag for de beslutninger, der blev truffet ved kejserhoffet med hensyn til udformningen af pas m.v. for gesandterne, og som til sidst resulterede i præliminær-freden i Hamborg.

På denne baggrund forstår man nok bedre overraskelsen i Danmark over Torstenssons helt uventede angreb i efteråret 1643.

Karl-Erik Frandsen

Krig och fred i källorna. Årsbok för Riksarkivet och Landsarkiven 1998, redigeret af KERSTIN ABUKHANFUSA m. fl. Trykt Jvääskylä 1998.

Denne smukt udstyrede antologi indgår i Sveriges fejring af 350-året for den westfalske fred. Derfor drejer de fleste artikler – 11 ud af 14 – sig om den svenske deltagelse i Trediveårskrigen og om fredsslutningen i Osnabrück. De øvrige berører spredte militære temaer fra det 20. århundrede.

En række af de emner som tages op i bogen, har været genstand for omfattende forskning. Det drejer sig blandt andet om Sveriges krigsmål, de svenske armeers styrke og sammensætning, krigens finansiering, den svenske militærforvaltning og de svenske gesandter til fredskongressen. Andre afspejler nye interesser. Man kan således blive orienteret om den svenske militære kartografi, om fredsdelegationens omkostninger, om den pavelige mæglers forhold til Sverige, om Stockholm-hoffets fejring af fredsslutningen og om den svenske litteratur omkring 1648.

Bogens bidrag erstatter næppe nogen af de værker som de bygger på, men de er let tilgængelige og vel udstyrede med henvisninger, i nogle tilfælde udformet som kommenterede vejledninger til videre læsning. Antologien er altså godt egnet som introduktion til de seksten år, hvor Sverige blev en stormagt og gav Nordens og Europas historie en ny retning.

Gunner Lind

⁴ I:A: Fridericia: Danmarks ydre politiske historie i tiden fra Freden i Lybeck til Freden i Kjøbenhavn (1629-1660) bd. 1. Kbh. 1876.

⁵ KARL-ERIK FRANSEN: Christian IVs udenrigspolitik i nyt lys. HT 98, s. 99-109.